

Edmond Privat : *Interpopola Konduto*, 12-a parto
Patrujo kaj patrujoj, Konfliktoj
Claude Gacond, 384-a radioprelego, 1971.02.17 & 20

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

En nia legado de la verko de Edmond Privat : *Interpopola Konduto*, ni alvenis al la konkluda parto. Tiu *Konkludo* estas speco de sentencaro. Paragrafo post paragrafo Edmond Privat esprimas siajn personajn konstatojn. Li antaŭvidas evoluon de la moroj kaj kredoj. La moralo, kiu nur valoras interne de la homaj grupoj, iom post iom ankaŭ valoras por permesi harmonian kunvivadon de la grupoj. Estas speco de pens-revolucio, kiu komenciĝis antaŭ jarmiloj kun la instruoj de Budho kaj Kristo kaj nun ĝeneraliĝas pro historia neceso.

A.- Estus tro longe legadi la tutan konkludon. Ni nin kontentiĝos citadi el ties plej belaj aŭ tipaj partoj. En la komenco de tiu ĉapitro Edmond Privat metis titolojn por tiuj partoj, tiujn titolojn ni ĉiam mencios, por faciligi al vi la komprenon de la citaĵoj.

Cl.- Jen citaĵoj pri la temo **Patrujo kaj patrujoj** : *La plej grava kulpo de la ŝtataj moralistoj kaj pastraroj estis erara konfuzo inter ununombro kaj multnombro. Ne ekzistas nur unu patrujo, mia patrujo, la patrujo, sed multaj patrujoj, niaj patrujoj, la patrujaro. Tute same en nia lando ne estas nur mi, sed ni.* [...]

A.- *Se iu kredas posedi moralon eternan, kiel li povas samtempe ĝin subigi al malvasta provizora plafono, limigita en spaco kaj daŭro ? Konstante la landlimoj ŝanĝiĝis dum jarcentoj kaj ĉiam nur partojn de la terglobo ili okupis. Rigardu la geografiajn kartojn de la diversaj epokoj. Se la patrujon oni starigas ame kvazaŭ egan personon, tiam ĝi kapablas kunvivi kun aliaj samuloj nur kun la sama konscienco, kiu nepre necesas al individuoj en societo, tio estas sento pri bono kaj malbono, supera al si mem.*

Cl.- Jen diro de Edmond Privat pri la temo **Konflikto aŭ adaptiĝo** : *Ekzistas nur du rimedoj de ŝanĝa kreskado ĉe grupoj, ankaŭ ĉe individuoj. Tion atestas kuracarto kaj psikanalizo tute same kiel sociologio. Unu estas blinda rezisto al la novaj kondiĉoj, kaj rezultanta eksplodo. Morton oni riskas. La dua estas alkonformigo de l' organoj, ideoj kaj sentoj. Malpli riske.*

A.- *Vi prenis tro multon el tio, kio nun mankas al najbaro. Kiam ekregos lia bezono, kiaj estos la du eblaĵoj ? Aŭ vi cedos al li la troaĵon, aŭ li forprenos ĝin de vi, eble kun la resto. Saĝo racia kaj bonvolo profunda montras la unuan metodon por restarigo de l' ekvilibro. La dua signifas batalon. Ĉiutaga realo entenas ambaŭ. La unua plejofte malfruas, kvazaŭ beleta virino pri si mem okupita.*

Cl.- *Se la bonvolo plikleriĝus, se la saĝo plivastiĝus, ili kune ludus egan rolon por pasigi la homaron de unu al alia moralo. Ili konformigus individuan egoismon al socia egaleco kaj nacian patrujamon al pli vasta sento. Tiam ĉesus militoj, kiel ĉesis dueloj.*

A.- *Sed superstiĉo metas lokajn limojn al bonvolo kaj nescio haltigas ja saĝon. Ne multaj homoj demandas la religion de Kristo aŭ la etikon de Budho por gvidi sian voĉdonon aŭ sintenon al la ŝtato. Nur sian klasan, eklezian aŭ partian pasion ili esprimas kaj ofte ĉiujn tri kune.*

Cl.- Kaj jen mallonga teksto pri la temo **Formiĝanta estonteco** : *Grizonda torento saŭmu pro kolero pensante je kristala rivereto. Tamen ambaŭ ne evitos, ke iliaj akvoj troviĝu kunmiksitaĵ en posta rivero kaj maro. La estonteco ne elektas sian devenon.*

Cl.- Kaj jen por konkludi la hodiaŭan legadon parto, kiun Edmond Privat titoligis **Gandhi pri angloj** kaj **Amo de libereco por aliaj** : *Jam de longe oni parolis pri la rajto de popoloj. Hodiaŭ oni malkovras, ke rajto de unu fariĝas devo de alia. Ni citis jam deklaron de Gandhi :*

« La angloj estas popolo praktika. Liberecon ili ŝatas por si mem. Ĝin ami ankaŭ por aliaj estas nur paŝo plue. »

A.- Estas fakte la samo, kiel ami ĝin por si mem, ĉar la alia havas propran **sin** tre similan al nia **si** kaj tiom gravan en liaj okuloj. Ni ĉiuj rigardas nur unu saman valoron finfine identan. En tio kuŝas nia iluzio, ke ni kredas ĝin samtempe unusola kaj malsama.

Cl.- Neniu juĝisto povus rezoni tiamaniere sen risko montri sin partia kaj indignigi la publikon. Li ne vidas miajn interesojn teleskope grandigitaj kaj viajn interesojn ridinde malgravaj. La balancan pezilon li devas teni egale por ĉiuj kaj rigardi ĉiujn interesojn, kiel ĉiuj plendantoj vidas ilin : gravaj por si.

A.- Tio estas nenio alia ol vero scienca. La sento pri justeco estas nura speco de objektiveco. Ignori la rajton de la ceteraj, tio similas kaŝi la kapon sub sablo.

Cl.- Kiom utilas konservi, pri la graveco de si mem kaj de siaj avantaĝoj, iluzion, kiun ni konsideras erara ĉe najbaroj ? Akcepti la vidpunkton de juĝisto estas pli praktike ; ankaŭ pli vere.

A.- Kiam oni atingis tion, oni jam ne bezonas eksteran juĝiston, ĉar oni posedas en si mem advokaton de la kontraŭuloj. La regulo pri **fair play**, tiu sporta leĝo, ŝparas procesojn, kiam en homa koro ĝi kuŝas enskribite.

Cl.- Se ankaŭ en popolanimo ĝi estus ankrita, la militojn ĝi evitus, eĉ pli certe ol tion kapablus ia skriba juro. Sed al nacioj oni ne instruas ĝin, kvankam ni kunvivas en socio de nacioj.

A.- La venontan semajnon ni daŭrigos la legadon el la konkludo de la verko *Interpopola Konduto* de Edmond Privat.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-